

DOM STAREJŠIH OBČANOV

Hiša na koncu mesta ali življenje je zimzeleno

Na obrobju Grosuplja stoji velika stavba. To je DOM STAREJŠIH OBČANOV. Malokdo se ozira, pa vendar, življenje ljudi v domu je živahno, pestro.

Tako sem se pred dnevi odpravila proti domu in obiskala nekaj stanovalcev. Toplo so me sprejeli in v pogovorih z njimi sem lahko razbrala, kakšno je njihovo življenje. Povedali so mi, kako preživljajo dneve in s čim se ukvarjajo.

Trenutno je v domu 174 stanovalcev. Da bi jim bilo dolgčas, na to ne pomislijo. Kako poteka njihov dan?

Zjutraj ob 7.40 pa približno do osmih se lahko prostovoljno udeležujejo jutranje telovadbe. Ob ponedeljkih imajo pevske vaje, ki jih vodi gospod Karel Puš. Člani zbora prepevajo narodne pesmi. Ob torkih se lahko zbirajo v predprostorih, vsako nadstropje posebej, kjer si ogledujejo video-filme. Starejši ljudje najraje gledajo slovenske filme. Večina teh filmov, ki se jih je dalo dobiti v videotekah, so si tako že ogledali. V domu je največ ljudi, ki so sem prišli s podeželja, zato so se nekateri med njimi šele tudi začeli prilagajati na televizijo.

Starejši se ukvarjajo z različnimi dejavnostmi – nekateri izdelujejo makrame, tapiserije, nekatere ženske pletejo, a večina kvačka. Zelo veliko se ukvarjajo z vezenjem. V mesecu februarju so se udeležili razstave ročnih del v okviru Društva upokojencev v občini. Razstava je bila na OŠ Grosuplje. V jeseni pa bodo pripravili samostojno razstavo, ki bo v Domu starejših občanov.

Poleg tega starejši radi posežejo po knjigah. Iz grosupeljske knjižnice tedensko pripeljejo v dom okoli 50 knjig. V domu je približno deset zelo rednih bralcev.

V domu organizirajo tudi razne izlete, obiskujejo tako bližnje kot oddaljene kraje. Pred kratkim so obiskali stiški samostan, se peljali

do Žužemberka, se vrnili čez Muljavo in se ustavili tudi na Polzevem. Na ta izlet so se peljali s svojim kombijem, šlo je 7 stanovalcev in njihova delovna terapevtka. Ker je bil interes zelo velik, so organizirali še nekaj skupin. Za izlet v bolj oddaljen kraj pa najamejo avto-bus, kot npr. za izlet v Izlake.

Starejši obiskujejo tudi nekatere druge domove starejših. Dobili so tudi povabilo, da si ogledajo razstavo ročnih del v Domu starejših v Ljubljani.

V domu je vesdela ob vsakem takem ali drugačnem prazniku: ob praznovanju Novega leta, ob Božiču, kulturnem prazniku, praznovanje dneva žena, pustovanju, prvem maju itd.

Ob teh praznikih imajo kulturne in zabavne prireditve: predstavijo se jim učenci OŠ Grosuplje, učenci Glasbene šole Grosuplje, tudi oktet MLADIKA (ob prazniku dela)...

Vsak mesec praznujejo rojstne dneve. Predko leta pa imajo organizirane tudi piknike.

Starejši pravijo, da si želijo, da bi imeli vsak mesec krajši kulturni program, imajo tudi željo, da bi imeli kakšno predavanje. Morda predavanja o zgodovini kraja...

Ob vsem tem se enkrat tedensko starejši skupaj z delovno terapevtko sestanejo po nadstropjih. Na tem sestanku se pogovorijo o problemih, ki se pojavijo in jih skušajo skupaj rešiti.

V domu imajo tudi svoje literarno glasilo Zimzelen. Imajo svoj uredniški odbor, ki ga sestavljajo Puš Karel, Perko Rozalija, Ahlin Terezija, Seme Marjanca. Pri likovni opremi jim pomaga še Štefan Horvat in Boris Štrukelj-Boršt. Zimzelen naj bi izhajal enkrat mesečno. Peta številka Zimzelena je posebna izdaja, gospod Karel Puš je v njem objavil svoj VENEC.

JASMINA SAJKO

POGOVOR S KARLOM PUŠEM

Sonetni venec, posvečen Ambrusu

Ob obisku v domu sem se zelo veliko pogovarjala z gospodom Karlom Pušem, ki mi je takoj na začetku rekel: Še zmeraj smo živi, še dihamo, jemo...

NAJVEČ SE UKVARJATE S PISANJEM PESMI? KAKO USTVARJATE PESMI IN KDAJ?

Sama ideja o pisanju pesmi se mi je porodila, odkar sem v domu. Človek se mora ukvarjati z nečim, kar ga navdihuje, to je duhovna potreba. Sonet človeka nekako miselno okupira. To je oblika, ki človeka okupira kot verz, sestava pesmi, število kitic. Namenoma sem se odločil za obvezne akrostihe, ker me zavezuje tako vsebinsko kot snovno. Vsak akrostih je vezan na vsebino soneta. Izberem ga že prej, po intuiciji, kar mi pade v glavo. Nočem pa reči, da so kaj posebnega. So pa zamisel človeka, da mora nekaj delati. Prav vsi soneti niso za objavo. Med njimi je nekaj družbeno-političnih sonetov. Zanimiv je sonetni venec Ambrusu, nisan z dvem namenoma; rekli bi lahko, da je prvi namen zgodovinsko Suhe Krajine, saj dogodki preteklosti določajo sedanjost. S seboj nosijo krivdo. Druga nuja (namen) pa je, da sem hotel temu kraju in ljudem dati spomin, ki ga materialno najbrž ne bi mogel dati, ljudem se materialno ne bi mogel oddolžiti. Na ta način pa sem se lahko. Čeprav vsem tem ljudem ne bo enako razumljivo moje delo.

V meni je zorelo celih 30 let, kar sem bil v Ambrusu. Za pesništvo pravijo, da se v človeku rodi, pesem nastane v trenutku. Lahko bi rekli, da so nastale tako hitro, da sem jih komaj utegnil oblikovati. V taki obliki niso bile od začetka, ampak sem jih kasneje še spreminjal. Pesem sem postavil v obliko. Že

sama vejica pomeni veliko, pomeni spremembo misli.

Zelo me je motilo in me še vedno moti predvsem čudno razumevanje in zapostavljanje Suhe Krajine, ter norčevanje, da je to kraj, ki ni vreden, da bi o njem razmišljali, čeprav je del Slovenije in ima vse značilnosti Slovencev. Ta čuden odnos do Suhokrajincev je preveč boleč. Zdelo se mi je, da so sedanji rod ni zaslužil nositi odgovornost vseh prejšnjih rodov za nazaj, pa vseh grehov še manj. To je bil vzrok, da sem začel pisati AMBRUSNI VENEC.

Zelo zadovoljen bi bil, če bi se vsebina življenja ljudi v Suhi Krajini kaj večkrat pokazala oz. predstavila v občini, navsezadnje so to naši ljudje in je to naša pokrajina, je končni rob naše občine, ki ga ne bi smeli glušiti in ga držati skritega.

KAKO JE NASTALO GLASILO ZIMZELEN?

Zimzelen smo začeli izdajati pred tremi leti z željo, da bi ljudje kaj povedali o svojem življenju v domu, da bi kaj prebrali in čutili, da so še en del živečega gibanja v domu. So pa tu ljudje, ki so bili nekoč ustvarjalni in nosilci naprednega življenja v občini. Nato ne smemo pozabiti. Ime ZIMZELEN smo si izmislili v delovni terapiji; da iz starih nastaja mlado.

Oblikovanje Zimzelena pada na bremena delovne terapevtke, od njene vztrajnosti je Zimzelen vsebinsko dostikrat odvisen, manj pa od uredniškega odbora. Nekdo mora zbrati članke in to največkrat stori naša delovna terapevtka, ker ima stalne stike s stanovalci doma. Snov je pisana z drugačnega vidika, ker mi tukaj drugače gledamo na življenje. Snov, ki jo delovna terapevtka dobi, je največkrat neurejena, nesistematska.

Predlanskim smo se z OŠ Grosuplje dogovorili, da nam šola daje svoje glasilo OKENCE, mi pa njim svoj Zimzelen. Tako da lahko objavljamo prispevke, njihove in naše, in tako bogatimo oba časopisa. Navdušuje me povezovanje s šolo, povezovanje mladine in starostnikov. Čeprav starejši včasih težko prenašamo misli mladine.

Pri povezovanju notranjih in zunanjih članov je bilo vse bolj življenjsko. Ne predstavljam si doma starejših, kot da je povezano z okolico, zato mora dihati kot diha kraj sam. Narobe bi bilo, da mi dom ne bi bil domač, čeprav tu prave domačnosti ni. Nikoli ne grem domov, vedno se vracam le v svojo sobo. Je pa dom kraj, kjer se še najbolje počutim.

JASMINA SAJKO

TURISTIČNA STIČNA

Vse več obiskovalcev

Turistična sezona je že tu. Čas, v katerem si mnogi poiščejo svoj omiljeni prostorček, kjer se odpočijejo, doživijo kaj lepega in prijetnega, je hkrati tudi enkratna priložnost za predstavitev naše dežele, njenih kulturno-zgodovinskih spomenikov, ljudi in navad, ter nenazadnje je to tudi priložnost za zaslužek. Ko se zdi, da je naša dežela vsa vznemirjena in varnostno negotova zaradi zaostrene družbene situacije, je Bogu hvala, vendar le še moč najti tudi prijetne in varne oaze miru. Ena takšnih je naša draga Stična s svojim starodavnim samostanom. Tu, v Stični, je turistični utrip skozi vse leto živahen, posebno aktiven pa je v mesecih, ki so pred nami. Da je tako, da imajo obiskovalci – turisti kaj videti in prijetnega doživeti, skrbijo stiški vaščani in, seveda, svoj delež prispeva tudi naša samostanska družina. Nadaljnje vrstice so namenjene prav tem svojevrstnim turističnim delavcem in njihovemu prizadevanju ter duhovni in materialni kulturi, ki je bit turistične Stične.

KLAVRNA PREDPODOBA JE DOBILA UREJEN VIDEZ

Preden se ozremo v prihodnost in da bi laže razumeli ter vrednotili sednjost, je prav, da se spomnimo na netako daljnjo preteklost. Turistično se je Stična s svojim samostanom že prej uveljavljala. Vse skupaj pa je dobilo svoj prvi pravi zagon šele leta 1978, ko je bilo samostanu vrnjeno del zgradb (vključno z opatovo kapelo), ki so bile nasilno odvzete v prvih povojnih letih. Dokončna vrnitev preostalega dela (stara prelatura iz 16. in 17. stoletja ter trakt ob potoku) pa je bila po vseh zapletih izvedena šele 1983. S tem je bila dana možnost, da se reprezentirna samostanska poslopja kot nedeljivi konglomerat, ki je nastajal postopoma in je zato sestavljen iz različnih umetnostnih slogov.

Pred praznovanjem 850-letnice obstoja samostana 1985 so se stiški patri in bratje zavzeli, tako da so zelo zgledno uredili zunanjšino in popolnoma preuredili razdejano notranjščino, ki je predhodno služila potrebam razredne stopnje OŠ in gimnazije.

Del prostora so namenili nastajajočemu muzeju, ostalo pa so preuredili v sobe za goste.

V drugi polovici preteklega desetletja so v Stični zaznali velik porast števila obiskovalcev, ki je iz leta v leto naraščal. V knjigi gostov je v letu 1985 zabeleženih 9615 obiskov, lani pa nas je obiskalo več kot 18.000 ljudi. Ves ta čas se je spreminjala tudi struktura obiskovalcev, tako da sedaj prevladujejo mlajši obiskovalci. To so zlasti šolarji, ki prihajajo k nam na ekskurzije.

LEPE STARE UMETNOSTI KOT TURISTIČNA PONUDBA

Nedvomno je celotn samostanski kompleks, ki ga dopolnjuje verski muzej, tista magnetna sila, ki udejvanja Stično, da je eno od pomembnih središč verskega turizma na naših tleh.

V muzeju je na ogled približno 2000 različnih eksponatov. Obiskovalci lahko vidijo različne predmete iz vsakdanjega preteklega življenja. To je zlasti Kozlevčarjeva zapuščina, ki jo je kot zagnani zbiratelj slovenskega narodnega blaga in starin vrsto let marljivo dopolnjeval Leopold Kozlevčar. V muzejski zbirki so zastopani tudi liturgični predmeti in nekatere slike, ki so samostanska last. Največ pozornosti pa usmerjamo na osnove vseslovenskega verskega muzeja, ki naj bi prikazal celovito zgodovino. V okviru tega

projekta sta do sedaj urejeni prvi dve sobi, kjer sta predstavljeni antične doba in pokristjanjevanje Slovencev.

Prof. Matjaž Puc je kot prvi direktor muzeja glavni koordinator vseh dejavnosti, ki omogočajo nadaljnji razvoj Slovenskega verskega muzeja. Prof. Puc v svojih prizadevanjih ni osamljen, namreč močno podporo mu predstavljajo člani pred približno letom dni ustanovljenega Društva prijateljev Slovenskega verskega muzeja.

Umetniško zanimiva sta dva večja galerijska prostora, kjer so razstavljena izbrana platna ak. slikarja p. Gabrijela Humka. Sicer pa imajo naši gostje priložnost ogleda tudi ostalih umetnikovih del. Zamišljeno je bilo, da bi bil celoten samostan kot nekakšna celovita galerija, zato so Humečkove umetniške stvaritve razobešene po prostorih doma duhovnih vaj.

Tu je še samostanska bazilika kot osrednji sakralni objekt. Izjemna v svoji močnatosti spretno spaja in med seboj prepleta prvotno romansko zasnovano z gotiko in barokom.

STIŠKI ŽUPLJANI ČINITELJI TURIZMA

Da pa niso le zgradbe kot nemi-mrtvi pričevalci časa, ki je bil, skrbimo predvsem mi cistercijani, s svojim načinom življenja in duhovno mislijo. Hočemo biti živo jedro krščanskega življenja. Z domom duhovnim vaj, ki nudi gostoljubje množicam otrok in odraslih (tudi tujim romarjem), izpolnjujemo širše versko-kulturno poslanstvo v slovenskem prostoru. Naše življenjsko vodilo je, da smo in bi bili luč, ki sveti v temi, in tako s svojo svetlobo razsvetljuje neznana in nova obzorja današnjemu človeku na pragu tretjega tisočletja. Krivično bi bilo, ko bi na tem mestu ne povedal še o preprostih vaščanih, brez katerih bi Stična sploh ne zaživela kot sedaj živi. Naša bazilika je redno lepo urejena, saj jo že več kot 30 let čisti in krasi Kamnikarjeva Ivanka. Pri tem ji pred večjimi prazniki in prireditvami rade priskočijo na pomoč tudi ostale vaščanke.

Gospa Ivanka je prava cvetna umetnica, saj ima občudovanja vreden smisel za pravno najrazličnejših cvetnih aranžmajev. Da je to res, potrjujejo številni turisti, ki večkrat opozorijo na lepo ozaljšan videz naše bazilike.

In tu je stiška verna mladina s svojo ustvarjalno zagnanostjo. V veliko pomoč so nam zlasti pri izvedbi duhovnih vaj in tradicionalnega vseslovenskega mladinskega romanja v Stični.

Na tem mestu izrabljamo priložnost za pri srčno zahvalo vsem, tako imenovanim kot neimenovanim, za njihovo nesebično vne-mo. Hkrati pa naj bo ta zahvala tudi upanje da nam bodo še naprej pomagali pri ustvarjanju in bogatjenju turističnega življenja v Stični.

O bodočih načrtih pa le toliko, da posvečemo osrednjo pozornost nadaljnji postavitvi Slovenskega verskega muzeja, da se prizadevamo za sprotno adaptacijo samostanskih objektov, da pričakujemo iniciativo s strani vaške skupnosti za primerno ureditev parkirišč in javnih sanitarij. Nujna je tudi ureditev avtobusnega postajališča in javne table z voznim redom, na kar nas vse prevečkrat opozorijo zlasti tisti turisti, ki se poslužujejo javnih prevozov. Skratka, v Stični se zavedamo, da turizem smo ljudje. Da bi slednje ne ostalo parola, skušamo ustvariti čimbolj pristne in prijetne medčloveške odnose. Trudimo se in prav je tako.

fr. BAZILIJ

KAJ JE SREČA?

Da si sit, je sreča.
Dobro zdravje, to je sreča!
Si na suhem, si na topleni,
vse to je sreča.
Imaš denar,
je dandanes izredna sreča!
Biti sam v sreči sam,
je narobe sreča!
Imeti resničnega prijatelja,
to je edina prava sreča!

KAREL PUŠ

